

מהו תבחין משולש?

תבחין משולש הוא בדיקה המוכרת יותר בציבור הרחב וכן בפי הצוותים הרפואיים בשם **בדיקת חלבון עוברי**. בתבחין המשולש נבדקים בדם האישה שלושה מרכיבים:

- חלבון עוברי (A.F.P. ALFA FETOPROTEIN)
- הורמון גונדוטורפי H.C.G.
- הורמון אסטריול (HUMAN CHORIONIC GONADOTROPIN) ESTRIOL

תבחין משולש הוא שם כולל לבדיקת שלושת החלבונים הללו בדם האישה ההרה.

המטרה - גילוי מומים בעובר

התבחין המשולש הוא בדיקת סינון שנועדה להשיג שתי מטרות:

- לאתר היריון בעל סיכון למומים פתוחים בתעלת העצבים של העובר.

- להעריך את הסיכון לתסמונת דאון בעובר. על-פי התוצאות המתקבלות מבדיקה זו יכולות נשים המעוניינות בכך להחליט לעשות בירור נוסף, כמו למשל בדיקת מי שפיר. אם מתגלה מום חמור בעובר בעקבות הבדיקה הנוספת הזו, יש באפשרותה של כל אישה לקבל החלטה על הפסקת ההיריון.

איתור מומים בתעלת העצבים

הבדיקה של רמות החלבון העוברי בדם של אישה הרה מאפשרת לגלות היריון בסיכון למומים פתוחים בתעלת העצבים של העובר. תעלת העצבים מתפתחת בראשית חייו של העובר, וממנה מתפתחים המוח ועמוד השדרה. הפרעה בתהליך הנורמלי של סגירת תעלת העצבים עלולה לגרום למומים פתוחים בתעלת העצבים, כמו למשל אנאנצפלוס - מום קשה של חוסר ברקמת המוח הגורם למוות בסמוך ללידה, וספינה ביפידה - מום חמור העלול לגרום לנכות קשה.

הימצאות ערכים גבוהים של חלבון עוברי בדם האישה מעוררת חשד למומים אלה בעובר. לכן יש צורך להמשיך ולקיים בירור על-ידי סריקה על-קולית (אולטרה סאונד) מפורטת לבירור מצב העובר ולפנות לקבלת ייעוץ רפואי מתאים בקשר לתוצאות הבדיקות.

יש לציין, כי בדיקת חלבון עוברי מגלה עובר עם אחד המומים הפתוחים במרבית ההריונות.

איתור תסמונת דאון

בדיקת רמות של חלבון עוברי יחד עם החלבונים הנוספים מאפשרת חיזוי של סיכון לתסמונת דאון בעובר. רמת שלושת החלבונים בהתחשב בגיל האישה במסגרת התבחין המשולש מאפשרת הערכת סיכון משוקלל להיריון בסיכון ללידת תינוק עם תסמונת דאון.

כאשר הסיכון המשוקלל לתסמונת דאון הוא 1:380 או יותר, האישה מופנית לייעוץ גנטי על מנת להחליט על המשך בירור ועל בדיקת מי שפיר.

הערות

- התבחין המשולש מאפשר לגלות כ-65% של ההריונות בסיכון לתסמונת דאון בעובר.
- בדיקה של חלבון נוסף, אינהיבין (INHIBIN), משפרת את אחוז הגילוי של הריונות בסיכון, כאשר מבצעים אותה יחד עם הבדיקה של שלושת החלבונים האחרים במסגרת בדיקה הנקראת **תבחין מרובע**.

ביצוע התבחין המשולש

- הבדיקה מבוצעת בין השבוע ה-16 לשבוע ה-20 להיריון. הזמן המועדף הוא השבוע ה-17.
- לפני הבדיקה יש למלא שאלון. הבדיקה מתבצעת על-ידי לקיחת דם מהוריד.
- מידע על מיקום הביצוע של הבדיקה ניתן לקבל בקופת החולים המבטחת.

עלות הבדיקה

- ביצוע הבדיקה כרוך בתשלום חלקי מצד הנבדקת. השתתפות קופת החולים המבטחת מעוגנת בסל השירותים על-פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי.
- בדיקת אינהיבין (תבחין מרובע) כרוכה בתשלום נוסף.

- במקרה של היריון מרובה עוברים, כושר החיזוי טוב פחות.
- קיימות בדיקות אחרות שנועדו להעריך סיכון לתסמונת דאון בעובר.

שימו לב!

- לא ניתן לקבוע תוצאה "תקינה" או "בלתי תקינה" באופן מוחלט, אלא רמת סיכון פרטני שמשתנה מאישה לאישה לגבי הימצאות תסמונת דאון בעובר.
- רק בדיקה פולשנית (כמו מי שפיר) מאפשרת לקבוע בביטחון אם לעובר יש תסמונת דאון.

תוצאות התבחין המשולש

נוסף על גילוי נשים בסיכון ללידת תינוק עם מום פתוח בתעלת העצבים או עם תסמונת דאון, הבדיקה יכולה לגלות חשד למצבים נדירים אחרים. במקרים אלו האישה תופנה לייעוץ גנטי על מנת לשקול בירור נוסף.

משרד הבריאות
המחלקה לחינוך וקידום לבריאות
המחלקה לגנטיקה קהילתית

בדיקת חלבון עוברי תבחין משולש

עלון הסבר

יולי 2006

לקבלת מידע נוסף ניתן לפנות
לצוות התחנה לבריאות המשפחה (טיפת חלב),
או אל רופא הנשים.

משרד הבריאות
המחלקה לחינוך וקידום לבריאות
המחלקה לגנטיקה קהילתית
www.health.gov.il